

Żaneta Rachwaniec-Szczecińska

Scenariusz zajęć wychowawczych
w oparciu o film *O czym marzysz?*

gdańskie
wydawnictwo
oświatowe

O czym marzysz?, reż. Paula Gomez Vera, Chile, 2014, 29 min
Przewidywany czas trwania zajęć: 90 min (w tym projekcja filmu)

Opis filmu

Film opowiada o chłopcu imieniem Libko, który wywodzi się z plemienia Mapucze (Mapuche). Mapucze to indiańskie plemię zamieszkujące południowo-centralne rejony Chile i południowo-zachodnią Argentynę. Nazwa Mapucze w dosłownym tłumaczeniu oznacza „Ludzi Ziemi”, a oni sami podkreślają swoje głębokie relacje z otaczającą przyrodą. Współcześnie, członkowie plemienia żyją w indiańskich rezerwach, gdzie kultywują swoje wierzenia i zwyczaje. Mapucze od dziesiątek lat pozostają w stałym konflikcie z władzami Chile, z którymi walczą o swoją ziemię, niezależność i tradycję. Film pokazuje codzienne życie Libko i jego rodziny, warunki, w jakich mieszkają, ich otoczenie i zwyczaje. Widzowie towarzyszą chłopcu w domu, w szkole, poznają jego sposób spędzania wolnego czasu i marzenia. Bardzo ważnym elementem narracji są wypowiedzi chłopca i jego rodziców ukazujące wartości i przekonania, którymi kierują się Mapucze. Historia rodziny Libko stanowi wstęp do podjęcia w trakcie zajęć tematyki problemów, z którymi borykają się mniejszości etniczne na całym świecie.

Potrzebne materiały

- flipchart i pisaki lub tablica
- kartki i długopisy dla uczniów
- krzesła ustawione w krąg

Wstęp

Na wstępie warto zapytać uczniów, czy wiedzą, czym są mniejszości etniczne, czy znają jakieś mniejszości etniczne, czy wiedzą, jakie mniejszości etniczne mieszkają w Polsce.

Zanim obejrzymy film, chciał(a)bym zapytać, czy wiecie, co oznacza termin „mniejszość etniczna”? Czy wiecie, czym różni się ona od „mniejszości narodowej”? Z czym kojarzy Wam się termin „mniejszość etniczna”?

Zapisujemy skojarzenia na tablicy lub flipcharcie. Po wysłuchaniu propozycji uczniów warto wprowadzić porządek definicyjny:

Mniejszości etniczne są grupami, które różnią się szeregiem cech społeczno-kulturowych (pochodzeniem, kulturą, językiem, religią) od grupy dominującej na danym terytorium. Mniejszości często zwracają uwagę na potrzebę kultywowania swoich tradycji, np. poprzez szkolnictwo w ich rodzimym języku. Mają też zazwyczaj silnie rozwiniętą samoświadomość swojego pochodzenia. Mniejszości mają często gorszą pozycję w społeczeństwie, niższy status społeczny, muszą podporządkowywać się normom większości, a ich członkowie często bywają dyskryminowani.

W Polsce status mniejszości etnicznych definiuje Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z 6.01.2005 r. Precyzuje ona, że mniejszość etniczna to grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

1. jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
2. w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
3. dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
4. ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
5. jej przodkowie zamieszkivali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
6. nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie¹.

Członkowie mniejszości etnicznych mają obywatelstwo polskie, ale nie posiadają własnego wyodrębnionego terytorium. Mniejszości etniczne (w przeciwieństwie do narodowych) nie mają własnego państwa poza Polską.

Następnie pytamy uczniów o mniejszości etniczne na terenie Polski.

Czy znacie jakieś mniejszości etniczne mieszkające na terenie Polski?

Według polskiego prawodawstwa do mniejszości etnicznych na terenie Polski zalicza się: karaimską, łemkowską, romską oraz tatarską. Ślązacy i Kaszubi nie są zaś uznawani przez prawo za mniejszości etniczne, co bywa przyczyną sporów.

Projekcja filmu

Czas trwania: 29 min

Po filmie

Po obejrzeniu filmu, przed dalszą pracą, należy powiedzieć uczniom kilka słów o samym plemieniu Mapucze².

Czy macie jakieś refleksje po obejrzeniu filmu, którymi chcielibyście się teraz podzielić?

Lekcje tożsamości

Dzielimy klasę na grupy 4- lub 5-osobowe. Każda z grup otrzymuje flipchart i pisaki.

Podzielimy się teraz na grupy. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru, który należy podzielić na połowę. Na początek Waszym zadaniem będzie na jednej połowie kartki wypisanie, jakie wartości są Wam przekazywane przez rodziców, dziadków, członków dalszej rodziny oraz w szkole. Mówiąc „wartości”, mam na myśli zasady i przekonania będące podstawą przyjętych w danej społeczności norm etycznych, tego, co jest dla członków społeczności ważne,

---

¹ <https://rownosc.info/dictionary/mniejszosci-etniczne/>

² Można skorzystać ze stron:

<http://iberoamerika.com/mapucze-w-walce-o-swoje-ziemie-tozsamosc-oraz-niezaloznosc-od-chile-na-przestrzeni-lat/>

<https://www.equaltimes.org/in-chile-the-mapuche-are-battling?lang=en#.XF1JfCOBgSI>

<https://theculturetrip.com/south-america/chile/articles/a-brief-history-of-chiles-indigenous-mapuche-people/>

na co zwracają uwagę, co chcą przekazać swoim dzieciom, o co chcą dbać, co nie powinno zostać zapomniane. Macie na to 10 minut.

Po 10 minutach mówimy:

Teraz Waszym zadaniem będzie przypomnieć sobie i na drugiej połowie kartki wypisać, jakie wartości są wpajane Libko. Co przekazują mu ojciec, matka, co słyszy w szkole? Na jakich przekonaniach oparty jest jego światopogląd i tożsamość? Ponownie macie na to 10 minut. Spodziewamy się, że to zadanie może sprawić pewne trudności, dlatego nauczyciel powinien upewnić się, że wszyscy uczniowie zrozumieli instrukcję i wiedzą, co robić. Należy podejść do grup i ewentualnie pomóc uczniom, podpowiadając:

Co mówią o Polsce i byciu Polakiem Wasi rodzice, nauczyciele? Jakiego wiersza o Polaku uczyliście się dawno temu, na początku szkoły albo nawet w przedszkolu? („Kto Ty jesteś? Polak mały”). Jakie pojawiały się tam symbole, wartości? Czego uczycie się na historii, lekcjach WOS-u?

Po zakończeniu prac w grupach uczniowie czytają swoje odpowiedzi na forum. Mają one posłużyć do rozpoczęcia dyskusji:

- Z czego jesteście dumni, będąc Polkami/Polakami?
- Jakie wartości przekazywane są Wam w szkołach?
- Jakie elementy dumy narodowej są Wam przekazywane?
- Z czego dumny jest Libko?
- Z czego mogą wynikać lekcje, które otrzymuje Libko od ojca?
- Czym różni się przekaz, który otrzymuje Libko, od tego, który dostajecie Wy?
- Czego boi się matka chłopca? Z czego wynikają jej lęki?
- O czym może świadczyć legenda o kondorze i lisie, którą słyszy Libko w szkole?
- Czy znacie pojęcie „nacjonalizm”?
- Czy nacjonalizm jest czymś pozytywnym czy negatywnym?

Wokół stereotypów

Stereotyp to uproszczony sposób postrzegania jakiejś grupy społecznej/zjawiska, który składa się z komponentu poznawczego (poglądów na temat tej grupy), emocjonalnego (uczuć wobec tej grupy) i behawioralnego (zachowań wobec grupy). Stereotypy mogą prowadzić do uprzedzeń. Zdaniem psychologów społecznych przedstawicieli innych kultur/grup postrzegamy dużo bardziej jednolicie niż przedstawicieli grup własnych. W odniesieniu do różnych grup (np. narodowych) funkcjonują określone stereotypy. Warto zastanowić się wraz z uczniami, jakie znają stereotypy na temat na przykład: Polaków, blondynek, Romów, Żydów, Niemców, osób rudowłosych.

Czy te stereotypy są prawdziwe? Skąd się biorą? Jakie mogą być ich konsekwencje? Jak można z nimi walczyć? Jaki wpływ mogą mieć stereotypy na życie takich osób jak np. Libko?

Runda końcowa

Podczas filmu poznaliście marzenie Libko. Czy pamiętacie, jak ono brzmiało? Jakie są Wasze marzenia? Czy różnią się od marzeń bohatera filmu?

Dodatkowe pytania do dyskusji z klasą

- Jak dużą odrębność powinny mieć zachować na terenie danego kraju mniejszości etniczne?
- Czy łatwo być członkiem mniejszości etnicznej? Czy znacie sytuację np. Romów czy Łemków w Polsce?
- Czy obcy znaczy gorszy?
- Co powinno się robić, jak rozmawiać z ludźmi, aby nie dyskryminowali członków mniejszości?
- Czy przypominacie sobie jakiś film lub książkę, w których poruszono temat mniejszości etnicznych?
- Część zwyczajów mniejszości etnicznych znacznie różni się od naszych i oburza Polaków. Czy znacie przykład takich zwyczajów? Co o nich myślicie? (Np. małżeństwa małoletnich Romów; należy jednak bardzo uważać, aby przy omawianiu tego zagadnienia nie pojawiały się elementy dyskryminacji).
- Z czego wynika duma Libko ze swojego pochodzenia? Czy my jesteśmy dumni z tego, kim jesteśmy? Dlaczego?